

9/2014

XBI

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

Zahraniční povídky

Will McIntosh

Ledová nevěsta

Jason Sanford

Mrknutí v zrcadle

České povídky

Lukáš Hrdlička

Na konci

Alfred Barsch

Na křídlech bouře

Jana Rečková

Okoukalova knihovna

Publicistika

Jan Lukavec

Ani nudní ani unylí aneb
návrat biblických andělů?

Boris Hokr

Co počít, když nosferatu
nesaje krev?

www.casopisxbi.cz

Cena: 95 Kč – 4 eura

9 771804 660004

R. Holdstock & G. Kilworth
Trnatec

S.R.O.

Levně, rychle a kvalitně bez zbytečných časových nároků Vám poradíme se zavedením a zajistíme/udržíme certifikaci nejen následujících systémů jakosti :

Řízení kvality	dle ISO 9001
Enviromentální management	dle ISO 14001
Management BOZP	dle BS OHSAS 18001
Ochrana Informací ISMS	dle ISO 27001

*** * ***

Při certifikaci dlouhodobě spolupracujeme s United Registrar of Systems Czech, s.r.o., která je pod akreditací UKAS (United Kingdom Accreditation Service), což je garancí nezávislosti a odborné kompetence auditorů.

*** * ***

Pro naše klienty jsme schopni zajistit i provádění nezávislé revizní a inspekční činnosti, sledování měnící se legislativy (zejména ad OHSAS 18001 a ISO 14001) a zajištění rizik hospodářských a podnikatelských rizik.

*** * ***

**Předplatitelé časopisu XB - 1 mají automatickou slevu 10 % na služby QSJ s.r.o.
po celý rok 2014**

WWW.QSJ.CZ

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

Obsah

Zahraniční SF

Robert Holdstock & Garry Kilworth: Trnatec	3
Will McIntosh: Ledová nevěsta	15
Jason Sanford: Mrknutí v zrcadle	21

Domácí SF

Lukáš Hrdlička: Na konci	33
Alfred Barsch: Na křídlech bouře	52
Jana Rečková: Okoukalova knihovna	61

Publicistika

Jan Lukavec: Ani nudní ani unylí...	63
Boris Hokr: Co počít, když nosferatu nesaje krev?	66

Fantastická věda

Nejmenší a nejrychlejší - nanomotor z Texasu; Jaká je zima na Marsu?; Exploze udělala místo pro nový teleskop; Nejstarší lidské výkaly prozradily jídelníček neandrtálců	65
--	----

Filmfaroniáda

Tranformers: Zánik; Jak vycvičit draka 2; Když démoni běhají po New Yorku; Prokletí Midasovy skříňky; Zimní příběh; <i>Klapka!</i>	69
--	----

Vivisektor

<i>Čtenáři čtenářům;</i> Jaroslav Grzedowicz: Vycpávač zvířat; Jamie McGuire: Červený vrch; Jan Urban: Pragocalypsa - Strážci brány; Orson Scott Card: Ztracená brána; Jakub Dotlačil: Jiné životy Hynka Harra; Robert Harris: Index hrůzy; Ilona Andrews: Magie střelného prachu; Matthew Dicks: Paměti imaginárního kamaráda; Pavel Houser, Mario Matouš: Černobílá cesta...; Vladimír Němec: Žoldáčka Darja Jindřich Rohlík: Země bez zákona Občanská válka; <i>Nové knihy;</i>	73
---	----

Šéfredaktor

Vlado Ríša

risa@casopisxb1.cz

Zástupce šéfredaktora

Jaroslav Jiran

jiran@casopisxb1.cz

Redaktor

Martin Šust

sust@casopisxb1.cz

Pověřený vydavatel

Alexandr Rusevský

marketing@casopisxb1.cz

Konektor XB 1 s.r.o.

(Filip Humplik, Martin Charvát, Petr Rydl)

Praha 1, Národní Republiky 1081/7

PSČ 110 00

www.casopisxb1.cz

Tisk

Libertas a. s.

Distribuce

společnosti holdingu PNS a. s.

prodejny firmy Relay

Předplatné

SEND s.r.o.

(www.send.cz/casopis/728/xb1)

Číslo vychází 5. 9. 2014

© Konektor XB1 s.r.o.

ISSN 1804-6606

MK ČR E 19853

Přetisk a jakékoli šíření povoleno

jen se souhlasem vydavatele.

Titulní strana Jan Štěpánek

Jazyky, jazyky...

Kolik jazyků umíš tolikrát jsi člověkem. Staré české přísloví je jako vždy velmi moudré a nutí k zamyšlení, kolikrát vlastně tedy jsem člověk. Na jazyky jsem byl vždycky *tvrdý jako poleno*

(další úsloví, ale sedí *jako **** na hrnci. o:)))*). Na gymnáziu jsem dostával trojku z němčiny jen z útrpnosti a s ruštinou jsem bojoval jako valná většina mých spolužáků. Avšak jen do chvíle, kdy jsem zjistil, že nedaleko Václaváku, ve Vodičkově (nyní je tam jakési kasino) existuje prodejna ruské literatury, kde mají neuvěřitelné množství SF knih všemožných autorů (oni tehdy nepodepsali smlouvu o placení autorských honorářů a ve sele vydávali všechny světové autory, aniž by jim dali byt kopějku) od Japonska přes Evropu až do Ameriky. A navíc za neuvěřitelné ceny – jedna kniha vyšla průměrně na pět korun československých. Což i pro chudého studenta, který musel vystačit se stokorunou měsíčního kapesného, znamenalo v podstatě bezproblémový přístup ke čtení. Následek byl překvapující – nejenže jsem měl co číst, ale vbrzku jsem uměl rusky lépe než naše paní profesorka, která to však nesla poměrně těžce. Ostatně mi to dala zbaštit u maturity, ale to je jiná historka. O něco později jsem si všiml, že podobná prodejna je na druhé straně Václavského náměstí v Jindřišské ulici a tak jsem začal lámat polštinu.

Tři jazyky je docela slušný výkon na člověka s mými schopnostmi. Nikdy mě ovšem nenapadlo, že vlastně umím ještě jeden jazyk, a že z něj budu někdy překládat.

Slovenštinu jsem vždy bral jako jazyk, který znají všichni. Opak jest pravdou. Narazil jsem na to už před pár lety, když jsem byl se synkem lyžovat na Chopku a v restauraci jsem se bavil s číšníkem slovensky. Kuba mě zatahal za rukáv a šeptem se mě ptal, o čem jsme to mluvili. Koukal jsem na něj překvapeně, ale pak mi došlo, že po rozdělení republiky zmizela slovenština z televize i filmu a mladší generace už jí nerozumí, protože ji nemá kde slyšet a těch pár filmů namluvených slovensky to nevytrhne.

A že se mi tím zvýšil (jsem na to hrdý) počet ovládaných jazyků o jeden, mi potvrdila i anketa v Ikarii, kde se čtenáři dožadovali překladů delších povídek ze slovenštiny do češtiny. Ostatně ani Ďuro Červenák u nás slovensky nevychází. Na Slovensku je to s češtinou o něco lepší, hodně Slováků se dívá na českou televizi, neboť prý je zajímavější než slovenská. Osobně si myslím, že to není až tak pravda, dost často (tedy pokud mám čas) sleduji některé slovenské programy. Tak nevím, jestli mám politikům poděkovat za rozdělení republiky, neboť jsem se díky tomu stal čtyřnásobným člověkem.

Vlado Ríša

ADVÍK 2014

Konal se od 24. do 27. července v Praze v Modré škole. Program mezinárodního čtyřdenního festivalu japonské kultury, mangy, anime a dalších podobných fenoménů zahrnoval kromě přednášek také třeba výstavu a prezentaci mangy, besedy o japonské kultuře, soutěže v karaoke, cosplay, DDR a kreslení, mnoho dalších zajímavých součástí programu! Kdo má rád tuto odnož SF a nepřijel, má smůlu. Může si to vynahradiť příští rok.

G. R. R. MARTIN SE ZAVÁZAL KE STRAŠLIVÉ VRAŽDĚ

Ve snaze pomoci vlčímu útulku a dalším obecně prospěšným aktivitám v americkém městě Santa Fe se George R. R. Martin, populární autor fantasy série *Píseň ledu a ohně*, v rámci peněžní sbírky zavázal za příspěvek ve výši dvaceti tisíc dolarů zabít dva ze svých fanoušků blíže nespecifikovanou strašlivou smrtí na stránkách chystaného pokračování své celosvětově úspěšné románové sagy. Méně štedří přispěvatelé si tak přišli pouze na různé propagační předměty spojené se seriálovým zpracováním Martinova díla. (zdroj: Prizeo)

J. K. ROWLINGOVÁ PROTI NEZÁVISLOSTI SKOTSKA

Slavná autorka příběhů s kouzelníkem Harrym Potterem přispěla na kampaň Better Together (Společně nám bude líp) rovným milionem liber. Dle jejích slov nejde o projev

nedůvěry vůči skotskému lidu, ale o pevnou víru v silnější postavení jednotné Velké Británie. K hlasování o možné nezávislosti Skotska dojde 18. září.

(zdroj: jkrowling.com)

ZEMŘEL

F. M. ROBINSON

Dne 30. června 2014 zemřel Frank M. Robinson (*1926), u nás známý především jako spoluautor knih

napsaných ve spolupráci s Tomem Scortiou, z nichž jmenujme romány *Skleněné peklo*, *Prométheus v plamenech* a *Výbuch*. V sedmdesátých letech byl rovněž autorem projevů zavražděného homosexuálního politika Harveyho Milka a v drobné roli se poté objevil v biografickém filmu *Milk* (2008) se Seanem Pennem v hlavní roli.

(zdroj: SFWA)

CENY LOCUS ZA ROK 2013

Dne 28. června byly uděleny ceny amerického odborného časopisu Locus. V románových kategoriích triumfovali James S. A. Corey za science fiction *Abaddon's Gate*, Neil Gaiman za fantasy *The Ocean at the End of the Lane* (česky *Oceán na konci uličky*), Catherynne M. Valenteová za mladším čtenářům určený *The Girl Who Soared Over Fairyland and Cut the Moon in Two* a Ann Leckiová za nepřehlédnutelný debut *Ancillary Justice*. Je docela pravděpodobné, že se všech oceněných knih dočkáme i v českém překladu. V povídkových kategoriích putovaly ceny do rukou Catherynne M. Valenteové za novelu „Six-Gun Snow White“, Neilu Gaimanovi za noveletu „The Sleeper and the Spindle“ a Caitlín R. Kiernanové za povídku „The Road of Needles“. Za zmínku jistě stojí rovněž ceny pro antologii *Old Mars* editorské dvojice George R. R. Martin & Gardner Dozois a pro povídkovou sbírku *The Best of Connie Willis* plnou oceněných prací Connie Willisové. (zdroj: Locus)

*Quhen thow art ded and laid in Layme
And Raggtre rut thi ribbis ar
Thow art than brocht to thi lang hayme
Than grett agayn warldis dignite.*

Neznámý autor (kolem roku 1360)

11. září 1978

Umistuji tento zápis na začátek svého uspořádaného deníku z důvodů, které vyjdou najevo. Zbývá mi už jen velice málo času a jisté záležitosti si žádají stručné vysvětlení. Vrátil jsem se do chalupy ve Scarfellu, do kamenného domu, v němž jsem se narodil, a který byl vždy středobodem mého života. Jsem tady už několik let a konečně jsem připraven učinit, co je třeba. Je tu se mnou Edward Pottifer – správný, bohabojný muž – a on to bude, pouze on, kdo tento deník uzavře a rozhodne o jeho osudu.

Ta chvíle je *velmi* blízko. Opatřil jsem si zubařské kleště pro vykonání závěrečné části rituálu. Pottifer se mi podíval do úst – svou intimností to pro něj byl očividně znepokojivý zážitek –, takže ví, které zuby vytrhnout a které nechat. Zabručel po té prohlídce, že je zvyklejší vytažovat trny růží z prstů než stoličky z úst. Zeptal se mě, jestli si ty zuby může nechat jako suvenýry, a já jsem odpověděl, že ano, ale má na ně dávat dobrý pozor.

Nedokážu se tvářit, že nemám strach. Deník svého života jsem podrobil kritické redakci. Odstranil jsem všechno, co nemá silnou vazbu na můj objev. Zmizelo mnoho cest do cizích krajů a četné popisy nepodstatných zjištění a podivných setkání. Ani Pottifer nebude vědět, kde jsou. Následujícím generacím ponechávám pouze toto holé líčení v Pottiferovým umaštěných a hlinou ušpiněných rukou.

Suďte mou práci podle tohoto líčení, nebo suďte mé duševní zdraví. Až se to stane, budu si jistý jedinou věcí: že v podobě, jakou získám, pro mne žádný soud nebude nic znamenat. Odejdu, všechno zanechám za sebou a nebudu se ohlížet.

Čas byl ke scarfellské chalupě milosrdnější, než možná zasluhuje. Po většinu své existence to bylo opuštěné místo, zanedbaná svatyně. Když jsem se tam konečně vrátil, roky po matčině smrti, dřevo bylo trouchnivé, vnitřní vybavení vzalo za své, ale tlusté lepenicové zdi – dvě stopy poctivého yorkshirského kamene – se ukázaly být pro zuřivé severní větry příliš pevné. Dům byl s obtížemi zrenovován, ale vzácný kamenný překlad nade dveřmi – počátek mého hledání – našťěstí zůstal nedotčený a nepoškozený. Dům mého dětství se stal dvacet let po mém odchodu znovu obyvatelným.

Z maličké pracovny, kde píšu, se otevírá stejně tajemný a úchvatný výhled do Scardale jako vždycky. Klikatící se údolí je tiché místo, jehož strmé srázy narušují monolitické černé skály a zakrslé stromy vyrůstající ze zelené trávy pod ostrými, větrem určenými úhly. Nejsou zde žádná obydlí, žádná pole. Jediným, co se hýbe, je šedivé plynutí stínu mraků a záblesky slunce v potůčku. V dáli, na odlehlejší konci údolí, stojí věž kostela: místo, které mi nic neříká.

A pochopitelně – toto vše je vidět přes větve stromu. *Trnatec*. Toho strašlivého stromu.

Roste rychle. Vypadá to, jako by se každý den vysoukal ze

Trnatec

(THE RAGTHORN)

země o kousek výš, natáhl se o jeden dva palce k bouřlivému nebi, zápasil o život. Jeho kořeny zabraly větší díl pozemku kolem chalupy a pevněji se uchytily ve zdi z nasucho kladených kamenů na konci zahrady. Vypadá to, jako by se jí držel, jak balancuje nad strmým svahem do údolí. Působí to velice hrozivě, jako by své tvrdé, sukovité tělo roztahoval do šířky a chystal se chňapnout po všem živém, co jde kolem.

Střeží vstup do údolí. Je to vzácný exemplář, ani hloh ani trnka, ale nějaká stará forma rostlinného života, která má exotičtější dějiny než slavný glastonburský hloh. Má trny dokonce i na kořenech. Samotné kořeny se táhnou daleko pod zemí jako u plané růže a vyhánějí šlahouny v kruhu kolem pokrouceného kmene: tisíc bodců, které vytvořily kolem kmene palisádu a trčí několik palců nad zem. Neviděl jsem, že by se drobnými bobulkami, které na něm dozrávají v období zimního slunovratu, živil nějaký pták. V létě kůra vydává strašlivý zápach. Přiblížení se ke stromu vyvolává pocit závratí. Když se nějaký trn ulomí, po několika minutách se stočí, jako by to byl maličký živý tvor.

Jak jsem ten strom jako dítě nenáviděl. Jak ho nenáviděla moje matka! Jediné, co nám zabránilo v jeho likvidaci, byla obrovitost takového úkolu, neboť se o to již dříve pokusili jiní a zjistilo se, že je třeba ze země odstranit každíčký kousek kořenů, aby nevyrostl znovu. A když jsem jako mladý muž ze scarfellské chalupy odešel, krátce poté jsem začal být rád, že se ten strom dovede tak bránit – a zatoužil jsem spatřit jeho trny znovu.

Ale abych odněkud začal, tím, co mě uchvátilo, byl právě zmíněný kamenný překlad: podivná deska nade dveřmi s téměř neznatelnými, neznámými znaky. Poprvé jsem si jich povšiml, když mi bylo deset, a představoval jsem si, že mezi těmi symboly rozeznávám písmena. Když mi bylo sedmnáct a vrátil jsem se do chalupy na prázdniny z internátní školy, poprvé jsem zaznamenal, že se jedná o klínové písmo, klínovité znaky využívané pradávnými jazyky Sumeru a Babylonu.

Pokusil jsem se je přeložit, ale samozřejmě se mi to nepodařilo. Určitě mě napadlo obrátit se na Britské muzeum – můj strýc Alexander v té ctihodné instituci koneckonců dlouhá léta pracoval – ale dny byly tenkrát nabitě a já byl netrpělivý mladík. Studium bylo náročné. Měl jsem se stát archeologem, který bude pokračovat v rodinné tradici, a nepochybně jsem si představoval, že v budoucnu se na odhalení významu toho sumerského textu najde času dost.

V té době jsem věděl o svém předkovi Williamu Alexandrovi jenom to, že to byl prastrýc z otcovy strany, který postavil chalupu v údolích v roce 1880, bezprostředně po návratu ze Středního Východu. Podrobnosti toho, co v biblických krajích dělal, byly obestřeny tajemstvím, ale věděl jsem, že tam strávil mnoho let a že byl při nějakém arabském povstání postřelen do zad. Utrpné zranění přežil.

Existuje historka předávaná generacemi, kterou mi vyprávěla matka. Detaily se při převyprávěních rozostřily, ale týká se toho, jak William Alexander přišel do Scarfellu a přivedl si mohutného černobílého shirského koně, který táhl pivovarský valník. Na valníku byly kameny, se kterými chtěl na získaném

pozemku začít stavět scarfellskou chalupu. Prošel celou vesnicí, aniž by s kýmkoli prohodil jediné slovo, pomalu vyvedl koně s vozem prudkým stoupáním na okraj údolí, chopil se rýče, vykopával díru a vyplnil ji suchým dřevem. Dřevo zapálil a oheň nechal hořet čtyři dny. Po celou tu dobu zůstal venku, buď hleděl do údolí, nebo se staral o oheň. Nejedl. Nepil. V té době tam žádný strom nebyl. Když oheň konečně dohořel, zaplatil všem mužům ve vesnici několik šilinků, aby mu pomohli postavit malý kamenný domek. Jeden z kamenů, které se měly použít – tak jim to řekl – byl rodinný náhrobek, na němž byla ještě vidět téměř zahlazená písmena. Byl zasazen jako překlad do dveří.

No ovšem, náhrobní kámen! Písmena, která do toho šedivého obelisku někdo vyryl, tam byla čtyři tisíce let, a jeho hodnota byla nevyčísitelná. Obelisk, přivázaný k palubě nákladní lodi, proplul Středozemní moře, Gibraltarskou úžinu a Biskajský záliv a dorazil do Anglie (čirou náhodou) v době, kdy se očekával příjezd Kleopatřiny jehly. Zmatení celníci jej blahovolně propustili, neboť se domnívali, že patří k mnohem většímu egyptskému obelisku.

To je tedy vše, co považuji za potřebné říct. Dodám jen, že tři roky po vystavění chalupy si místní obyvatelé všimli stromu neobvyklého tvaru vyrůstajícího z jámy, v níž tenkrát v noci planul oheň. Strom rostl mimořádně rychle; objevil se během několika krátkých zimních měsíců.

Zbytek líčení je převzat z mého deníku. Sudte mě podle něj. Sudte mé duševní zdraví. Je mnoho otázek, k nimž jako by se nedostávalo odpovědí. Kdo nebo co mě po ta léta vedlo k informacím, které byly do té doby skryty? Že by strýcův duch? Duch něčeho mnohem staršího? Nebo dokonce duch samotného stromu? Ale jaké by mohl mít motivy? Náhod je příliš mnoho, než aby tady nepůsobila nějaká božská, nadpřirozená síla. Ale kdo to byl? A odpověď možná zní: *vůbec žádná osoba*, ale síla osudu, kterou v našem jazyce neumíme pojmenovat.

7. srpna 1958

Jsem v Tel Enkiši už čtyři dny a jsem otrávený z toho, jak mě profesor Legmeshu odmítá vpustit do prostoru vykopávek. Je však jasné, že na světlo vychází skutečně úžasný objev.

Zdá se, že Tel Enkiš je místem, kde stál raně sumerský chrám boha ze čtyř částí nebo poloboha, který má mnoho společných atributů s Gilgamešem. Z malého města Mikta, které je míli daleko, není vidět o mnoho víc než trvalý oblak prachu nad nízkými, vyprahlými kopci, a souvislý proud otlučených nákladů a kár, které pendlují mezi výsypkou a vlastními vykopávkami. Vše nasvědčuje tomu, že se děje něco opravdu velkého. Iráčtí úředníci jsou tady přítomni v hojném počtu. Také děti z oblasti se do Tel Enkiše shlukly z okruhu mnoha mil. Žebrají, obtěžují, dožadují se práce na tom, čemu se začalo říkat „Velká hrobka.“ Nevědí, že já sám nemám jako návštěvník žádnou pravomoc.

9. srpna 1958

Konečně jsem se dostal na vykopávky. Viděl jsem svatyni, kterou před osmdesáti lety odkryl William Alexander. Ještě nikdy v životě na mě tak nezapůsobila přítomnost monumentální minulosti ve zchátralých ruinách současnosti.

Mé zoufalé vzkazy byly dnes ráno v osm konečně vyslyšeny. Zdá se, že Legmeshu si mne teprve teď dal do souvislosti s Williamem Alexandrem. V poledne pro mne přijel zaprášený britský wolseley. Ukázalo se, že žena ve středních letech, která jej řídila, je Legmeshuova americká manželka. Zeptala se mě:

„Přivezl jste ten kámen?“ a rozhlédla se po mém pokojíku, jako bych ho mohl schovávat pod šatníkem nebo tak něco. Rozzlobila se, když jsem vysvětlil, že jsem přivezl pouze svůj přepis znaků z kamene ohlazeného větrem a dalšími povětrnostními vlivy. Zeptala se, kde se kámen momentálně nachází, a já jsem jí odmítl odpovědět.

„Pojďte se mnou,“ vyšťekla a odešla k autu. Tlačícími se davy jsme se loudali mlčky. Za nejbližším stoupáním jsme projeli plotem z ostnatého drátu a kontrolními stanovišti, která nebyla nepodobná těm, jaká se dají najít ve vojenských táborech. Iráčtí hlídači do vozidla nahlédli, ale když spatřili doktorku Legmeshuovou, mávli na nás, abychom jeli dál. Ve vzduchu bylo cítit značnou nervozitu. Všichni vypadali napjatě a vzrušeně.

Lokalita samotná je kráter v telu, pahorku, na němž byla svatyně vybudována, než na něm přibýly další generace vepřovicových budov. V souladu s trendem, který zavedl nechvalně známý archeolog Woolley, byla svrchní vrstva telu odpálena pomocí trhavin, aby se odkryly pozůstatky civilizace, jež tam vzkvétala ve třetím tisíciletí před naším letopočtem. Takto vandalský nebyl Legmeshu, nýbrž můj předek, Alexander.

Zatímco jsem se pásl očima po nádherně zachovalé budově, žena netrpělivě čekala. Řekla mi, že svatyně pochází z období spojovaného s králem Gilgamešem. Byla postavena z očištěných vepřovic, které byly překryty nepromokavým pláštěm z pálených cihel zasazovaných do živice.

„Kde byl ten Alexandrův kámen původně?“ zeptal jsem se a ona ukázala doprostřed zřícenin. „Vytvořili megalitickou stavbu přímo v srdci svatyně. Kámen, který váš příbuzný ukradl, byl vazák. Proto jej *musíte* vrátit. Nemůžeme dopustit...“ Větu nedokončila a střelila po mně zlostným pohledem. Jestli se chystala vyslovit nějakou výhrůžku, rozmyslela si to.

Na základě jejího přístupu jsem od doktora Legmeshua očekával jen to nejhorší, ale s potěšením mohu konstatovat, že snad ani nemohl být kouzelnější. Zastihl jsem ho ve stanu, jak hloubá nad nápisy překreslenými na papír. Opíral se o velkou kamennou desku, a když jsem se podíval pozorněji, zjistil jsem, že je totožná s překladem ze scarfellské chalupy.

Cesta, kterou jsem absolvoval, abych ho našel, ho fascinovala. Irácká vláda před pěti lety oficiálně požádala britskou vládu, aby se „kámen z Tel Enkiše“ vrátil na své původní místo. Na rozdíl od Elginových mramorů, na jejichž ochraňování si Britské muzeum dělalo právo, o kamenu z Tel Enkiše žádný londýnský úředník nikdy nic neslyšel.

Spor se několik let odbýval v podobném duchu, než si jej nakonec povšíml tisk. Mou pozornost upoutala fotografie jednoho z ostatních telenkišských kamenů a související titulek: KDE JE ALEXANDRŮV KÁMEN? Nějaký zapálený novinář zřejmě došel ve svém bádání tak daleko, že si dal dvě a dvě dohromady.

Muzeum v té době konstatovalo, že kámen odstranil profesor Alexander, který, pokud jim bylo známo, se po návratu ze Středního Východu na konci 90. let 19. století uchýlil do ústraní na neznámém místě. Irácká vláda samozřejmě ničemu takovému nevěřila a domnívala se, že Britské muzeum nechalo kámen ukrýt. Vztahy mezi oběma zeměmi na několik následujících let ochladly.

Řekl jsem Legmeshuovi, že kámen leží v lomu, jehož polohu oznámím muzeu po svém návratu do Spojeného království. Akceptoval to.

Dopátrat se toho, co se před těmi osmdesáti lety skutečně stalo, je obtížné. Alexander na lokalitě pracoval s Legmeshuovým přímým pradědečkem. Oba muži byli dobří přátelé a pře-

kvapivý objev megalitů v srdci svatyně z vepřovic učinili společně. Jednalo se o osm vertikálně osazených kamenů tvořících kruh. Přes vršky jim ležely čtyři kameny. Jakési miniaturní Stonehenge. A uprostřed byly čtyři oltáře, tři zasvěcené známým bohům a jeden... jeden, který se vzpíral vysvětlení.

„Po těch oltářích nezůstalo ani památky,“ řekl mi Legmeshu nad čajem. „Ale pradědečkovy poznámky jsou naprosto jasné. Tři oltáře vyjadřovaly tři fáze boha lovu: mladík, král a moudrý stařec. Ale komu byl zasvěcen čtvrtý oltář...?“ Pokrčil rameny. „Že by bohyni? Nebo znovuzrozenému králi? Můj příbuzný po sobě zanechal pouze spekulace.“

V průběhu prvních vykopávek došlo k názorovému střetu, který vyústil v potyčku a smrt. Kromě toho, co jsem napsal tady, záznamy mlčí, až na lidovou tradici předávanou obyvateli Scarfellu v souvislosti se stromem, který vyrostl za jednu zimu – černý, hrozně vyhlížející trnitý strom.

Legmeshu popadl mou kopii scarfellského nápisu. Očima přešel po znacích, klínovém písmu, které mu připadalo stejně známé jako mně normální abeceda. „To není všechno,“ prohlásil po chvíli. Krátce předtím jsem si uvědomil, že čtvrtá plocha kamene, na níž spočívají cihly mezi dveřmi a stropem, má na sobě rovněž znaky, stejně jako ostatní tři. Samozřejmě se nedaly přečíst bez poboření chalupy, což jsem v té době nebyl ochoten udělat. Řekl jsem Legmeshuovi, že čtvrtá strana byla dlouho vystavena toxickému ovzduší průmyslového města v severní Anglii a znaky na ní prakticky zanikly.

Chvilí to vypadalo, jako by byl vzteky bez sebe. „Takový vandalismus, taková hloupost, nechat kámen na takovém místě. *Musí se vrátit! Musí být zachráněn!*“

„Samozřejmě,“ pokývl jsem. „Mám v úmyslu to po návratu do Anglie udělat. Sám jsem kámen lokalizoval teprve nedávno, po letech studia prastrýcových poznámek...“

Zdálo se, že ho to uchlácholilo. Nemám však v úmyslu polohu kamene vyzradit. A nestydím se za to. Moje starost o ten kámen hraničí s posedlostí... a stejně to cítím vůči domu a v dospělém věku také vůči stromu. Jsou nějakým způsobem propojené skrze mého prastrýce a odstranit cokoli z toho by bylo jako rozbít Rosettskou desku těžkým kladivem.

Vypadalo to, že Legmeshu dospěl k náhlému závěru. „Pojďte za mnou,“ pravil a odvedl mě na vykopávky jako takové. Nakonec jsme došli k široké plachtě, jež zakrývala střed chrámu.

Byl to prostor s mystickou energií. Cítil jsem přítomnost neviditelné síly. Měla na mne okamžitý a přetrvávající účinek. Začal jsem se třást. Dokonce i teď, kdy píšu tyto řádky – o několik hodin později – mám nejistou ruku. Když jsem tam stál, ocítl jsem se v dávné minulosti. Vlasy mi pročísly prsty času; do tváře mi zlehka zavanul dech smrti. Zvuky, pachy, dotečky... a nesmírná, bázeň probouzející *bytosť*, která mne tiše pozorovala.

Legmeshu jako by nic z toho nevnímal.

Zpět do přítomnosti mne přenesl jeho hlas. Ukazoval mi malé betonové značky, které ukazovaly, kde původně stály kameny, v kruhu o průměru přibližně dvacet stop. Po podlaze se táhly pokroucené otisky kořenů, jasně vykreslené v zaschlém blátě.

„Svatyně byla shora otevřená,“ řekl Legmeshu. „Uprostřed kamenů rostl strom; dosti velký, jak se zdá. Čtveřice oltářů byla orientována ve směru východ – západ. Domníváme se, že pod kmenem stromu byla možná jáma vyplněná bahnem, aby měl z čeho růst.“

„A účel toho místa?“ zeptal jsem se. Legmeshu se na mě usmál a podal mi malý blok. Otevřel jsem jej a uviděl jsem, že si

tam zapsal překlad z každého kamene. Dílčí obsah Alexandrova kamene přibyl právě teď a já měl před očima pompézní angličtinu. Téměř okamžitě jsem si uvědomil, co čtu.

Legmeshu mi ani nemusel zadýchaně sdělovat: „Obsahuje velkou část původního eposu, která byla ztracena, a zbytek ve starší formě. Je to významný objev.“ Slova mne pohltila:

A hle, vody Potopy byly tam. Bahno pokrývalo zem jako dusivý plášť. Gilgameš čekal na kopci, když spatřil Utnapištimu, převozníka potopy, jak se zvedá z bahnité pláně a dává mu znamení. „Ukážu ti tajemství, Gilgameši, arkánům bohů. Slyš má slova. Znáš strom, jenž roste z ohně pod vodou, pod bahnem. Na každé větvičce má trn, růžové ostří. Poraní ti ruce, ale jestli se ti podaří jej uchopit, budeš držet v rukou něco, co dokáže člověku vrátit mládí. Jmenuje se Stařec, který omládne.“ „Jak hluboké je to bahno?“ zeptal se Gilgameš. „Sedm dní a sedm nocí,“ odvětil převozník, načež se Gilgameš nadechl a ponořil se do hlubiny.

Když uřízl Starce, který omládne, znovu vyplaval na povrch bahna. Utnapištim mu poslal ženu se zlatými kadeřemi, aby urozeného muže očistila a pomazala mastmi. Gilgameš se jí v návalu triumfu zmocňoval sedm dní a sedm nocí a Starce, který omládne, při tom ani na okamžik nepustil z ruky. Když pak na svět přišlo dítě, Utnapištim je okamžitě věnoval Starci, který omládne. Tak se na větvích objevil první plod. „Teď poroste,“ prohlásil Převozník. „Řekl jsem ti, jaký chrám musíš vystavět a jakým způsobem pomazat tělo.“

Nato se Gilgameš odebral do Uruku, města za hradbami, a když mu trny Starce, který omládne, propíchnuly palce, jeho síla narostla. A všem starcům odepřel dotknouti se stromu, čímž jim odepřel mládí. Až však přijde ten čas, sám Gilgameš přijme Starce, který omládne, náležitým způsobem a ulehne s ním v objetí na sedm dní a sedm nocí.

Znamenalo to, že je zde do kamene vytesána verze báje o nesmrtelnosti z eposu o Gilgamešovi, která se do značné míry liší od příběhu známého z hlíněných tabulek. A Legmeshu byl pevně přesvědčen, že se jedná o *starší* verzi, nepřikrášlenou formu s narážkami na magický rituál, který zřejmě z pozdějších verzí zmizel.

„Kámen byl dopraven z Egypta,“ řekl Legmeshu. „Toto místo fungovalo možná dvě stě let jako rituální svatyně obrovského významu. Zdá se, že tou tajnou rostlinou byl hloh, jak tomu nasvědčuje struktura kořenů otisknutých do zdejšího bláta. Domnívám se, že toto místo oslavovalo nesmrtelnost. A čtvrtý oltář mohl být obrazný: vzkříšený život. Takže máme mladíka, krále, mága a znovu mladíka.“

Legmeshu mluvil dál, ale z jeho slov se staly zvuky. Zdálo se, že ho víc zajímá archeologie než úžasný *literární* objev. Pro něho jsou legendy jenom částí příběhu lidí, jsou pouze dalším nástrojem, nebo další částí soustrojí, kterým je archeologie. Stejně jako chce neporušený kámen, chce i neporušená slova, ale já teď chápu, že na něj vůbec nezapůsobil *význam* slov, jejich literární interpretace ani to, co naznačují o kultuře a rituálech v nejstarších civilizovaných dobách.

Na mého prastrýce to ale evidentně zapůsobilo! Jaký jiný mohl mít důvod k tomu, aby jeden z kamenů – vazák – odvěkl pryč a rovněž si vypěstoval podivný, pochmurný strom. Našel snad semeno onoho stromu, který byl v časech Babylonu znám jako Stařec, který omládne?

Klíč! Je řeč o růstu ze spáleného stromu. Je řeč o dítěti, které

je třeba obětovat pučícímu mladému stromku. A jaké další důležité informace se nacházejí na skryté straně překladu a čekají na odhalení?

10. srpna 1958

Nemohu tady dál zůstat. Chtěl bych se vrátit na vykopávky v Tel Enkiši, ale doslechl jsem se, že Iráčanům vadí moje „vlastnictví“ kamene. Nadešel čas, abych se ze země vytratil. Přejemnějším na čas. Nechávám tu mnoho nedokončeného, mnoho nezodpovězených otázek.

14. června 1965

Téměř jsem uvěřil, že můj nadpřirozený zážitek z Tel Enkiše nebyl víc než představivost, rozmar. Léta, která od té doby uplynula, byla velice prázdná a deprimující. (Legmeshu mne nakonec kvůli kameni přestal pronásledovat, ale stejně si pokračuje hlídám záda, když jsem na Blízkém nebo Středním východě.) Nyní se však něco objevilo, a tak jsem z Jeruzaléma přiletěl do Káhiry (přes Kyr).

Začalo to před dvěma měsíci. Byl jsem v Jeruzalému a rozbíhal jsem projekt, na který mi z Cambridge konečně přislíbili financování: jednalo se konkrétně o identifikaci a nalezení skutečného symbolického a mytologického významu typu stromu, z něhož byla zhotovena trnová koruna při Kristově popravě. (Vřesový věnec, čapka ze spletených bodláků, gloriola z hlohových větvíček? Z jakého druhu keře nebo stromu?) Zmínka o „oživujícím trnu“ v díle neznámého autora Gilgameše mi roky nedala spát. Ze všech významných světových zmrtvýchvstání je nejslavnější to Kristovo. Jsem čím dál posedlejší skutečným provedením tohoto vzkříšení a trnová koruna je dráždivý symbol, provokativní výzva, jíž se mi dostalo, když jsem hleděl na trnatec oknem scarfellské chalupy.

Jednou odpoledne jsem v jídelně univerzitní knihovny, což bylo hlučné místo věčně plné lidí, zaslechl rozhovor.

Ti dva muži stáli za mnou a hovořili neohrabanou angličtinou, která byla evidentně pro oba druhým jazykem. Jedním z nich byl izraelský diplomat, kterého jsem znal; druhý byl Arab. Z dialektu občasných výkřiků v jeho rodném jazyce jsem poznal, že je to Egyptan. Jejich rozhovor byl tlumený, ale slyšel jsem jej dost zřetelně a brzy jsem začal být dosti zvědavý.

Egyptan řekl: „Nějací lidé se potápějí – mít láhve na zádech – profesionálové ne – turisté. Oni plavat v blízkosti ostrova Faros, kde se potopit staré varovné světlo pro lodě...“

Izraelci chvíli trvalo, než pochopil, o čem je řeč.

„Varovné světlo? Maják? Faroský maják?“

„Ano, ano!“ potvrdil vzrušeně Egyptan. „U dávného města Alexandrie. Ano. Najít nějaké hodně staré nádoby. Moc staré. Tisíce let. Moře se do nádob nedostát. Uvnitř papíry. Staré papíry. Staré dřív, než přijít Římané. V moři nádob mnohem víc, slyšel jsem.“

Ztišili hlasy ještě víc a já zjistil, že pochytil, co říkají, je obtížné. Podařilo se mi zjistit pouze to, že izraelská vláda má zájem o každý rukopis, který se týká jejich kultury. Přirozeně jsou ochotni zaplatit značnou sumu a Egyptan si pilně přihlíževal polívičku tím, že na tuto informaci upozorňoval izraelské ministerstvo kultury.

Okamžitě mne napadlo: Nemohlo by v těch nádobách být něco, co se týká *trnů*?

Od Tel Enkiše uběhly roky, ale mne se znovu zmocnil pocit, že se přede mnou odvíjí osud, že mě pozoruje němá minulost. Jsem přesvědčen, že v Káhiře na *mne* něco čeká.

19. června 1965

Mým zdejším kontaktem je Abdulláh Rašíd. Profesori z Jeruzalémské univerzity ho dobře znají. „Dodává“ jim předměty a informace už několik let.

Profesor Berenstein z Jeruzaléma je můj přítel a laskavě mi zařídil utajenou schůzku s tímto mužem, jehož funkcí je zkoumání a pořizování kopií obsahu nádob. Abdulláh dnes ráno, po „prověření mých doporučení“, za mnou přišel do hotelu. U snídaně mi vysvětlil, že pět starých nádob už bylo vyzdvíženo z vody a dvě v řízených podmínkách otevřeny. Ohledně znalosti obsahu je značně zdrženlivý, ale záhadně poznamenal, že se domnívá, že na prvních vyndaných a prozkoumaných listinách je zmínka o nějakém trnitém stromu.

Jak jsem věděl už předem, objev je přísně utajován a Abdulláha tak překvapilo a udělalo na něj dojem, že jsem se o pergamenech doslechl. Egyptané mají v úmyslu přeložit dokumenty a hry sami a zajistit si plné uznání, než objevy zpřístupní ve velkém světě.

Díky tomu vydělávají lidé jako Abdulláh velké peníze na tom, že kopie pergamenů vynášejí ven.

Abdulláh mi řekl toto: Zatím bylo objeveno několik dokumentů, které přečkaly požár Alexandrijské knihovny před dvěma tisíci lety. Předpokládá se, že než se vzbouřenému davu podařilo proniknout do knihovny, vyprázdnit její police a zapálit ji, několik vojáků nacpalo do sedlových brašen vše, co se knihovníkům podařilo vybrat k záchraně, a odjet z města ke galérii, která odrazila od pobřeží. Zde byly rukopisy uloženy do čtyřiceti glazovaných amfor, jež byly utěsněny voskem, lnem a znovu voskem a nakonec ucpány jilem. V blízkosti majáku byly nádoby z nějakého důvodu vyhozeny přes palubu. Že by se posádka nenadále ocitla v ohrožení a nemohla vyplout? Nic dalšího se o tom neví. Záměrem nepochybně bylo nádoby znovu vylovit, jakmile nebezpečí pomine, ale je nutno se domnívat, že nepřežil žádný pamětník, který by znal polohu nádob, nebo alespoň věděl o jejich existenci. Mořská voda rozložila provazové sítě, které je držely pohromadě, a proudy odnesly některé nádoby do Středozemního moře, kde je uložily do řady táhnoucí se směrem ke Kypru.

20. června 1965

Dnes jsme pozorovali, jak probíhá záchranná operace. Alexandrijské pobřeží se stále hemží drobnými plavidly, především felukami podobnými té, v níž jsme se nerušeně přiblížili k ostrovu. Splynuli jsme bez problémů, protože jsem se převlékl do místního oděvu. Modravé vody byly klidné, ale slunce se do nás opíralo nemilosrdně a mně se z něj celkem točila hlava. Odpluli jsme k ostrovu Faros, k jeho severnímu cípu, a dívali jsme se, jak velký rezavý plovoucí bagr pomáhá týmu potápěčů vynášet vzácné artefakty na hladinu.

Nakonec jsme byli odměněni. Viděli jsme, jak byla z vody vyzvednuta jedna amfora. Byla dlouhá a štíhlá, obalená přílipkami a vilejší. Splývaly z ní obzvlášť hedvábné, tmavě zelené řasy, které visely ze zaobleného konce nádoby jako vousy. Na této houštině se za klepeto houpal krab gigantických rozměrů, jako by se nechtěl pustit pokladu, který byl tak dlouho majetkem oceánu.

Zeptal jsem se Abdulláha, kam teď bude amfora odvezena. Odpověděl mi: „Do muzea.“ Tam bude v řízených podmínkách otevřena.

„Neexistuje možnost, že bych se mohl otevření zúčastnit?“

Zavrtěl hlavou a zasmál se. Řekl mi, že tam budou jen určití

vládní ministři a profesoři. A několik technických asistentů, kteří se těší velké důvěře.

Píchl se do prsou a znovu se zasmál.

„Lidé jako já,“ řekl.

Abdulláhovým úkolem bude fotografovat každou fázi otevírání nádob a pak veškerý obsah, jednu stránku po druhé. Z fotografií budou pořízeny faksimile.

„Tyto faksimile budou na prodej?“

„Oficiálně samozřejmě ne,“ usmál se, „ale všechno je záležitost jednání, ne?“

23. června 1965

Abdulláh byl tady, ale nemá dobré zprávy. Zatím se mu nepodařilo získat kopie, nejenom pro mě, ale ani pro ostatní, neboť nesmí zkompromitovat své postavení v muzeu. Doposud vyfotografoval několik rukopisů.

Evidentně se jedná o směsku, která zahrnuje dvě Platónova díla, Plautovu hru nazvanou *Servius Pompus* a dvacet stran rukopisu Julia Caesara nazvaného *jeho tajné dialogy s galskými kněžskými o povaze jejich kouzel a rituálů*.

Poslední list pergamentu obsahuje ještě mimořádnější originální rukopis: od samotného Homéra (aspoň se to předpokládá). Jedná se o zlomek jeho *Iliady* a tvoří jej polovina Hektórových smrti, celý Patroklův pohřeb a přibližně třetina Pohřebních her. Je to očividně starý rukopis a Egypťané jsou nezvratně přesvědčeni, že to je Homérův text, což dodává váhu argumentu, že Homér byl jeden muž a ne kolektiv autorů.

To všechno by mne samo o sobě dokázalo nesnesitelně rozrušit, avšak Abdulláh, který ví, po čem pátrám, mi mezitím prozradil něco, co způsobuje, že nedočkavě tajím dech: totiž to, že zlomek *Iliady* obsahuje zmínku o „krvavém trnu“.

To je faksimile, o kterou mám zájem. Řekl jsem mu, že je mi jedno, co dalšího mi opatří, ale ten fragment neznámého Homéra získat prostě musí. Cena těch veršů zásluhou mého nadšení nepochybně stoupla, ale jsem si jist, že Abdulláh mne do takového stavu obratně vmanipuloval. Pravděpodobně by mohl své zboží přinést už teď, ale oddalováním a předstíráním, že je příliš bedlivě sledován, vyhání cenu nahoru. Ale já tu hru umím hrát také, proto jsem mu předvedl, jak si balím kufry a nervózně se dívám do diáře.

1. října 1965

Jsem zpátky ve scarfellské chalupě, v místě, kde jsem se narodil. Přijel jsem, protože cítím, že jsem byl povolán domů. Většinu léta jsem strávil v Cambridgi, ale hlas něčeho temného, něčeho všudypřítomného, mne zavolal sem... domů do chalupy, do toho divokého údolí, ke stromu.

Přeložil jsem většinu toho, co se Abdulláhovi podařilo mi prodat. A dokumenty opravdu skýtají úchvatnou četbu.

„Nová“ hra od Tita Maccia Plauta (200 př. n. l.) je legrační k popukání. *Servius Pompus* je naprosto typická hra pojednávající o obyčejném legionáři z Fabiovy armády, který je přesvědčen, že je urozeného původu a se svými druhy zachází jako s onucí. Nakonec zjistí, že je otrockého původu, a zajistí si tak trvalé postavení: na vozíku, do něhož sbírá trus, který po sobě zanechali Hannibalovi sloni.

Caesarův fragment je však vysoce atypický a velice zvláštní, neboť se podrobně zabývá bájnou a magickou záležitostí keltských obyvatel Evropy a přináší úchvatné odhalení týkající se šifrovaného jazyka, jenž existoval v rozmístění kamenů v krajině.

To vše by si zasloužilo jinou práci. V tuto chvíli mne rozru-

šením naplňují homérské verše, neboť tento zlomek epického cyklu o Řecích na pobřeží Malé Asie obsahuje zmínku o zmrtvýchvstání, jež mne utvrzuje ve dvou věcech: že existovala záměrná snaha vymazat toto poznání ze světa a že mne při mém pátrání někdo – nebo něco – vede, abych toto poznání obnovil na základě stop, jež postupně odhaluji.

Venku je tmavý podzimní den, když píšu tato slova, a nad Scarfellem plují od západu obrovské sloupy bouřkových mraků. Pracuji ve světle lampy. Jsem prochladlý na kost. Obklopuje mne nehostinné úbočí holého kopce a ten osamocený trnitý strom – černě se rýsující na pozadí tmy – jako by se ke mně za malými okny s olovnatým sklem, která ukazují jeho zlověstnou siluetu, naklání. Je to strom, který ví, co je věčnost. Cítím, že poznal, že jsem se dozvěděl o Achilleovi a jeho nejjistém využití dávné magie.

Zde tedy předkládám svůj neumělý překlad příslušné pasáže *Iliady*. Pochází z „Patroklova pohřbu“ (Patroklos byl Achilleův blízký přítel). Zatímco Achilleus při dobývání Tróje trucoval ve stanu, Patroklos si oblékl jeho zbroj a šel místo něho do boje, kde byl zabit trójským hrdinou Hektorem. Poté, co bylo Patroklovo tělo spaleno na pohřební hranici...

... pak vzácný prach ze svého druhu shromáždili
a popelem z ohně zlatou vázu naplnili,
kterou pak lojem dvojmo utěsnili
a do chýše chrabrého Patrokla s úctou uložili,
načež ti, kteří viděli to, na důkaz uznání
zlatou hrobku jemným plátnem potáhli.
Pak božský Achilleus příteli svému mohyly vystavěl,
když na pobřeží kamenný kruh na zem vyrovnal
a prst mezi kameny pramenitou vodou pokropil.
Pak z polí tmavou žírnou půdu snesl a na kameny navršil,
až sahala výš než cedr bouřemi zkrápěný.
Hrdinný Achilleus mohyly Patroklovu mnohokrát obešel
a půdu, v níž přítel ležel, slzami svými prolil.
V tom čase Nestórovi, synu Néleovu, dostavil se sen,
jímž mocný Zeus, vládce mraků, svého posla vybavil,
až slova jeho donesla se k uším reka slovutného.
Achilleus z hradby Tróje trn krvavý vytáhl
a trnatce na hrob slzami zmáčený položil.
Do jeho větví zasadil Patroklův meč a štít
a při tom si trn hluboko do masa zarazil,
tak krev svou obětoval jako mizu za život.

Na tomto místě se fragment vrací k ději příběhu, jak jej známe: k pohřebním hrám na Patroklovu počest a konečnému zúčtování mezi Achilleem a trójským šampionem Hektorem. Můj překlad má k dokonalosti daleko. *Metrum* Homérových veršů se zdá být v originále velmi neumělé, zdaleka ne takové, na jaké jsme si zvykli, a je tudíž možné, že generace, jež přišly po Homérovi, starcův text „vyčistily“. Slova však mají sílu a je v nich zvláštní posedlost „zemí“ a „půdou“. Jsem si jist, že když je Homér psal, byl prochnut Diovou magií, magií, již se pokusil vyvolat Achilleus.

Ubohý Achilleus. Myslím, že jeho chybu chápu. Smyslem celého pohřebního rituálu samozřejmě bylo přivést Patrokla zpět k životu!

Jeho omyl spočíval v tom, že dodržel běžný mykénský zvyk a spálil přítelovo tělo na hranici. Patroklos z mrtvých nikdy nevstal. Nemohl. Jasně se mi jeví, že Zeus se ho pokusil varovat, aby se zvyku nedržel, aby tělo svého přítele neukládal na hořící

otepi, protože o několik řádek výš (když bylo Patroklovo tělo položeno na hranici), Homér napsal:

*Však poctu Patroklovi stihla prodleva zlá,
když dřevo pod hrdinou zdráhalo se vznítit.
Tu slavný rek hranici obešel a truchlit začal zas,
a oči jeho, ač bolu plné, poznaly, jak s ohněm naložit.
Paže své zvedl a pomodlil se ke všem větrům,
bohaté oběti dvěma bohům přislíbil,
severnímu Boreovi a Zefyru, jenž od západu duje.
Ze zlaté číše jim štědrou úlitbu dopřál
s prosbou, aby do třísek opřeli svůj dech,
plameny očistné nechali mocně rozhořet,
ať chrabrý Patroklos na popel se promění.*

Oheň se nechtěl vznítit a Achilleus nerozpoznal šanci, kterou mu jeho bůh nabízel. Zeus nepouštěl vítr k plamenům, ale když viděl, že jeho varování zůstává bez odezvy, ve své prchlivosti se urazil a od Achillea se odvrátil.

Zdá se, že tento fragment neobsahuje nic dalšího, co by se k tématu trnu nebo jeho fungování vztahovalo. Abdulláh slíbil, že mi pošle další materiály, až to bude možné a pokud se mu je podaří získat, ale jelikož už několik měsíců nic nedorazilo, mám pocit, že informace o ztracených amforách a jejich drahocenném obsahu jsou drženy pod pokličkou.

Co se mohu od Homéra dozvědět? Že se skutečně věřilo v moc *trnů* přivést mrtvého zpět k životu? Že nějaké „bodnutí do masa“ je důležité? Achilleus se bodne do ruky: jeho krev za život. To však není jediná nárážka na život ve dvou odkazech, které jsem doposud objevil: podle Gilgamešova fragmentu bylo stromu obětováno dítě.

Mám pocit, že temnota se blíží.

11. března 1970

Kamenný překlad je s tím stromem *spojený*! Je s ním provázaný. Spoutaný! Ta představa mě děsí. Dnes ráno jsem oškrábal maltu, která kámen spojuje se zbytkem hrubého zdiva, z něhož je chalupa postavena, a pokusil jsem se kámen uvolnit. Zjistil jsem, že trnaticovy kořeny zabíhají *až do samotného domu*! Už je mi jasné, že prastrýc chápal význam stromu a kamene mnohem lépe, než jsem si doposud myslel. Proč se vlácel s gilgamešským kamenem až do Anglie? Proč jej zasadil tak, jak to udělal: jako část dveří, část domu? Jsou ty „dveře“ symbolické? Předěl, kterým se prochází z jednoho světa do druhého? Zazděná strana překladu zřejmě obsahuje slova, která jsou velice důležitá, slova, která se rozhodl skrýt před zvědavými očima svých současníků.

Kámen není náhrobní kámen, je to hrobka sama o sobě: hrobka ztraceného poznání!

Toto všechno jsem si v posledních dnech uvědomil a dnes ráno jsem začal překlad vyndávat z místa, kde leží. Použil jsem k tomu patřičné nástroje a velkou dávku hrubé síly. Představte si moje překvapení, když jsem zjistil, že seškrabávám *rostlinnou hmotu*! Trnitý kořen proti mně vyskočil a pak tam zůstal viset. Chvěl se a pomalu se stácel do spirály. Silně mě to vyděsilo. Celý překlad je ze zazděné strany porostlý a chráněný výhonkem trnate, který vyrůstá jako cosi hrozivého a démonického na konci zahrady. Mohl bych kořen vedoucí do domu přesekat, ale pokaždé, když se nad tou možností zamyslím, ucítím mrazení strachu. I teď, když píšu, mám pocit, že přitahuji strašlivou temnotu blíž.

Strom se zabydlel v samotném domě. Po kuchyňské zdi se táhne tlustý výběžek tmavého kořene.

Komín je opletený kořeny stromu. Když jsem nadzvedl prkno v podlaze, trnaticův tenký úponek ucukl před náhlým světlem. Podlahu pokrývají maličké brvy.

Ve stromu jako v pavučině. A vše se sbíhá u toho kamenného překladu, dávného monolitu.

Už se nedivím, že mám pocit, jako by mě někdo pozoroval. Bylo to dílo mého strýce? Nebo se pouze řídil pokyny nějaké temnější síly?

22. září 1970

Dostal jsem zprávu z Britského muzea, kterou mi z bytu v Cambridgi přeposlal můj výzkumný asistent David Wilkins. On jediný ví, kde žiju. Je to schopný student, zapálený badatel, a já jsem se mu s mnoha věcmi svěřil. Pátrá za mne v zaprášených cambridgeských archivech po dalších zmínkách o „trnaticí“ nebo zmrtvýchvstání. Jsem přesvědčen, že takových zmínek musí existovat mnoho, a že je součástí mého nového záměru najít je a použít je.

V roce 1967 jsem se bezvýsledně dotázal: „Má muzeum nějaké záznamy Williama Alexandra nebo jakékoli informace o tom, kde se jeho listinná pozůstalost nachází?“

V novém dopisu jednoduše stojí: „Vzpomněli jsme si na Váš dřívější dotaz týkající se osobních věcí, záznamů, listin a dopisů Williama Alexandra a s potěšením Vám oznamujeme, že byl nalezen svazek převázaný provázkem a zapečetěný voskem, součást jeho osobní pozůstalosti, která byla při navracení těchto osobních věcí právoplatnému majiteli evidentně přehlédnuta. Rádi bychom Vám nabídli možnost rozlomit pečeti tohoto pořadače a prozkoumat jeho obsah, než projednáme oboustranně vhodný způsob konečného vypořádání této věci.“

25. září 1970

Zajímalo by mě, jestli William Alexander *chtěl*, aby byl tento svazek objeven. Chtěl bych si myslet, že ve svých stárnoucích kostech cítil, že někdo přijde po něm, spřízněná duše, pokračovatel, který bude jeho práci uchvácen stejně, jako byl on. Ale s ohledem na to, co si momentálně myslím, považuji za pravděpodobnější, že si chtěl pořadač v určité době vyzvednout osobně, možná až *poté*, co ho většina lidí bude pokládat za mrtvého.

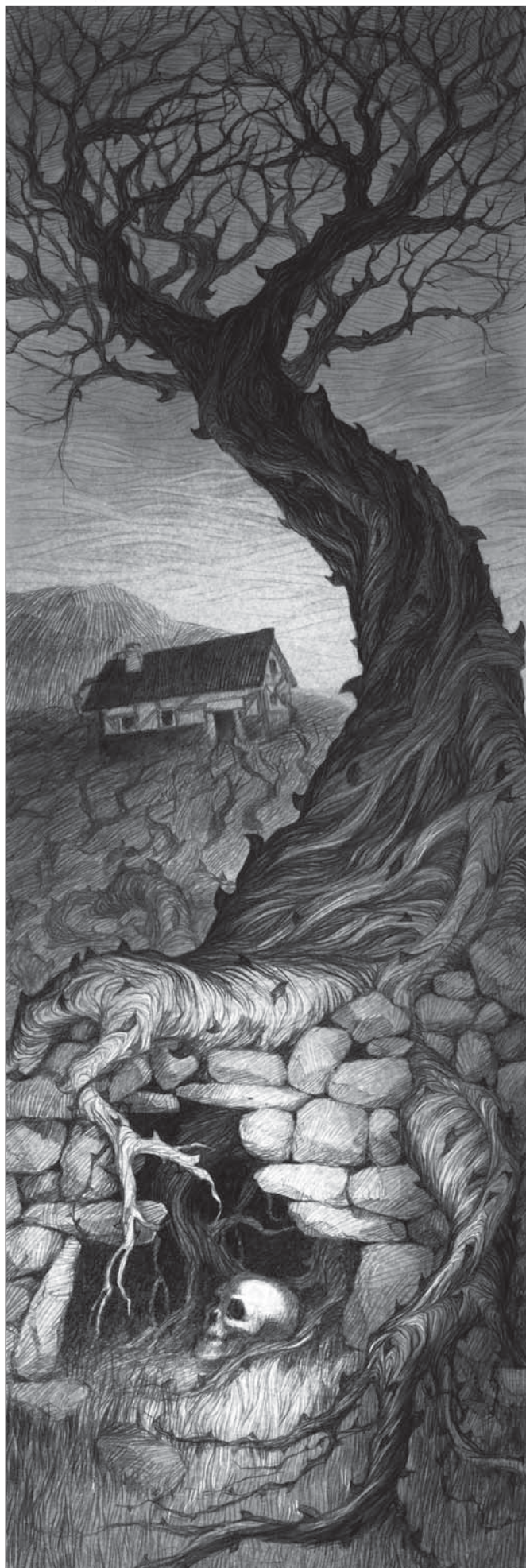
Dnes jsem se svým prastrýcem mluvil. Anebo spíš... on mluvil se mnou. V tuto chvíli, kdy sedím ve svém pokoji v hotelu Bonnington a dělám si tyto poznámky, je mi tak blízko, jako by tady byl osobně přítomen. Zanechal po sobě fragment svého díla. A je to dráždivý, vzrušující fragment.

Zajímalo by mě, co udělal se zbytkem své listinné pozůstalosti.

Narodil se v roce 1832. O jeho smrti neexistuje žádný záznam. Píše se rok 1970. Je podzim. Třesu se, když na to pomyslím, ale chtěl bych vědět, jestli muž narozený před vládou královny Viktorie dosud chodí po světě, nechává se smáčet deštěm, ošlehávat větry a spalovat sluncem Anglie, jež mu dala život, nebo biblických zemí, které si jeho srdce tak podmanily.

Předkládám tedy souhrn dnešních událostí a objevů:

Dnes ráno jsem se ponořil do spleť srdce Britského muzea: hlubokých temných chodeb a místností vyhloubených v rozmělněném londýnském jílu pod budovou. Byl jsem uveden do malé místnosti obložené knihami, prosycené historií, prodchnuté vůní pergamenů a rukopisů. Přijal mne muž ve středních letech, s rozvázným vystupováním. Pracoval pod ku-

želem světla jediné stolní lampy, byl v něm uvězněný jako nějaký skromný mnich. Když jsem přišel, poctil mě tím, že rozsvítil v celé místnosti, takže jeho stůl přestal být zajatcem lampy. Přestože vypadal nepřístupně, byl to veselý člověk a jeho objev Williama Alexandra mu udělal stejnou radost, jako později mně objev jeho zbývajících poznámek. Zdá se, že Alexander byl starý lotr. Měl hroznou pověst. Byl znám jako výstřední muž s bezuzdným vkusem a vystupováním člověka z divočiny. Matadory archeologické obce devatenáctého století šokoval svým vulgárním yorkshirským projevem a bizarními způsoby. Nebýt toho, že přinesl artefakty nevyčísitelné hodnoty ze zemí, které byly pro většinu Evropanů nedostupné, možná by ho společnost ostrakizovala hned od začátku.

Zdávalo se, že své dokumenty a osobní věci shromáždil ze soukromých kanceláří v hlubokých zákoutích muzea 15. března roku 1878. Jeho odchod se odehrál způsobem, který byl pro něho přímo typický. Své šanony a knihy naložil na dvoukolák a hlučně jím projel až nahoru, protáhl ho čítárnou, kde vyrušil všechny přítomné, a širokou vstupní halou až ven na denní světlo, přičemž způsobil, že nejednomu z členů vedení té instituce se roztřásla spodní čelist rozhořčením. Říkal mé matce, a srdečně se při tom smál, že jestli viktoriáncům něco šlo znamenitě, bylo to projevování rozhořčení.

Když na schodech před budovou míjel hlavního kurátora, zalovil v pytlí, vytáhl nádhernou egyptskou nádobu a podal mu ji. Po otevření se ukázalo, že v hrdle doposud neotevřené nádoby je dokonale konzervovaná červená růže, jejíž vůně přinesla prchavý okamžik dávného letního dne, který však okamžitě zmizel, když se květina proměnila v prach.

Ten den však na vozíku chybělo třicet listů papíru, volně svázaných mezi dvěma deskami z tvrdého kartonu (označenými jeho iniciálami) zajištěnými provázkem. Na každý oblý okraj svazku umístil pečeť z červeného vosku. Když jsem balíček dostal, pečeť jsem překrojil a úctyhodný uzel rozřízl svým kapsním nožikem: ozvěny Alexandra, který žil dlouho před Williamem.

Většina listů v knize je prázdných. Matoucí obsah zbytku zde shrnu.

List 21. Je na něm jediné slovo: ZJEVENÍ!

List 22. Text je napsán preciznější rukou, ale evidentně patříci Williamu Alexandrovi. Stojí v něm: „Takže i Bard! Vědělo se to ještě za Alžběty I. Kdo byl cenzorem? Kdo změnil text? Dva odkazy jsou jasné, ale určitě je jich víc. *Musí* jich být víc. Příliš lákavý mýtus, než aby se dal přehlížet. P– objevil ztracené folio, ale odnesl je.“ (Dva listy pokryté čísly a písmeny: nějaká šifra?)

List 25. Je nadepsán „Sen o kříži“. Je to jeden ze dvou listů, které se evidentně týkají „trnu“ a „zmrtvýchvstání“. Okraj listu je popsán slovy z anglosaštiny, ale v hlavní části Alexandrova textu je toto: „*Sigebeam*“. Znamená to Strom vítězství? Runový znak pro „trn“ je v aliterčních půlverších použit hojněji, než se zdá být v této části textu básně obvyklé. Pak slovo *swefna*: „snový“. Dále slova *syllicre treow*: „úžasný strom“. Tento výraz je obklopen runou „trn“. Snový strom, strom vítězství (vítězství nad smrtí?) obklopen a chráněn trny.

„Ano“. *Strom věčného života*. On je samozřejmě ten kříž, symbol Kristova kříže. Ale „strom“ je určitě myšlen i v jiném smyslu. V doslovném smyslu. Pak, na potvrzení, se v básni mluví o „ostří v rouchu ukrytém“. Znamená to snad víc, než co to říká? Že by trny schované pod listím?

„Jsem přesvědčen, že se zde hovoří o stromu s trním, trnatci.“

V prastrýcově svazku je to jediná poznámka, která se *Snu o kříži* týká, dokazuje však, že některé zmínky o trnatci, byť zašifrované, přetrvávaly, neboť tento text je možno číst v každém školním vydání básně.

Je jasné, že křesťanskosti autora (který „Kříž“ pravděpodobně napsal v osmém století) byl podstrčen přetrvávající a temnější mýtus týkající se návratu do života člověka „pohřbeného pod stromem“. Byl však trnatec v té době skutečným keřem, z něhož bylo možné kousek utrhnout, zasadit a nechat vzkřísit mrtvolu šlechtice pod ním pohřbeného? Nebo to byl už tenkrát v době staré Anglie mýtus?

Poslední list obsahuje dvě fascinující ukázky středoanglické poezie pocházející podle mého názoru z konce 14. století, neboť jednou z nich je poslední sloka Chaucerovy známé básně *Dům slávy*, považované za nedokončenou. Je zřejmé, že báseň dokončena byla, ale posledních několik veršů odstranil buď samotný Chaucer, nebo se tak stalo na příkaz jeho mecenáše.

Alexander, kterému se pergamen jistě podařilo objevit, třebaže součástí svazku není, k tomu napsal: „Je to Chaucerův rukopis, o tom není sporu. Pergamen je vybledlý, inkoust se rozpil, ale jsem si jist, že se jedná o originál.“ V jiných vydáních jsou poslední čtyři verše vypuštěny. Tady jsou, za koncem, který je *známý*:

*Atte laste y saugh a man,
Which that y (nevene) nat ne kan
But he seemed for to be
A man of great auctorite... (tady známý rukopis končí)
Loo! How straungely spak thys wyght
How ragethorn trees sal siþhe the night,
How deeth sal fro the body slynke
Wen down besyde the rote is synke.*

Abych těch několik veršů převedl do známějšího jazyka: Hle, o věcech podivných ten člověk hovořil, o tom, jak trnatec dokáží zahnat temnotu, a jak smrt potupně opustí tělo, je-li pohřbeno pod kořeny tohoto stromu.

A nakonec jedna sloka z anglické náboženské lyriky, již prastrýc našel ve stejné době:

*Upon thys mount I fand a tree
Wat gif agayne my soule to me!
Wen erthe toc erthe of mortual note
And ssulen wormes feste in thi throte
My nayle-stanged soule will sterte upriss
On ssulen wormes and erthe to piss.*

(Na tomto kopci našel jsem strom,
jenž mi vrátil duši mou!
Zatímco svět si všímá smrtelnosti
a na tvém hrdle hoduji ohavní červi,
mé tělo probodané trny znovu vstane,
aby červům a světu projevilo své opovržení.)

Tím tedy končí výčet listin obsažených v tom, čemu budu říkat „Alexandrovo folio.“ Těžko říct, o kolik dál se strýc ve svém hledání dostal, ale jisté je, že toho objevil víc než já. Jaký oheň v něm musel planout! Jaká objevitelská horečka!

Jak smrt se z těla odplíží, když ono pod kořeny leží...

Ten strom. Ten hrůzný strom. Je to průchod do Podsvětí a zpět pro toho, kdo se zdráhá zemřít, kdo chce zůstat... *ne-smrtnelný*.

13. října 1971

Jsem směrován nebo přitahován k novým objevům. Je za tím prastrýc? Nebo ten strom? Jestli je to William Alexander, tak musí být mrtvý, protože duch živého člověka by takto nepůsobil. Živé mohou vést pouze duchové osvobození od smrtelnosti.

To mne vede k úvahám, jestli je možné, že se Alexander o nesmrtnost pokusil – a *neuspěl*.

Mám podezření, že kdybych důkladně prohledal pozemek scarfellské chalupy, nebo se prokopával pod zdi, do prostoru pod stromem, myslím, že bych našel jeho kosti. Je tady a pobízí mě, abych dokončil, co se jemu nepodařilo, našeptává mi: Udělej to správně, udělej to správně?

Nebo... na mne působí něco jiného, nějaký jiný nadpřirozený vliv?

Mohu se jen domýšlet, že jestli to není on, je mým průvodcem trnatec. Nutně by z toho vyplývala otázka: Proč? Proč by ten strom měl zájem na tom, abych našel vodítka k jeho tajné moci nad životem a smrtí, k jeho nepřirozené, ne, *nadpřirozené* moci? Leda že – a při té představě se mi rozbuší srdce – *leda že by si mě vybral jako svého učedníka!* Gilgameš takto vybrán byl. Po něm nepochybně další a jako poslední Alexander. Je možné, že se to nepodaří. Samozřejmě je možné, že se to nepodaří. Ale hodlám důkladně pochopit, co se ode mě očekává, a uspět tam, kde Alexander selhal.

Nízká mlha, hustá a tuponosá, se vine údolím jako nějaký měkký, myslící tvor, očichává mech a skály a nechává za sebou mokrá skaliska a zakrslé hlohové keře, ze kterých kape sražená vlhkost. Její roztěkanost proniká i do mého nitra. Píše se mi obtížně. Krajina jako by v sobě měla pocit trvalého, mlžného soumraku. Bloumám po domě a každou chvíli vyjdu ven, abych se podíval na trnatce, usazeného na rozpadající se kamenné zdi jako nějaký bájný pták v černém brnění.

Dokonce i uvnitř domu mi oči neustále zabíhají k překladu nade dveřmi, k důkazu, že strom jej má pevně opletený svými výhonky. Moje práce se povaluje rozházená po domě. Jsem posedlý touhou odsud odejít. Ale nedokážu to. Od Wilkinse nemám už měsíce žádnou zprávu. Je to rok, co jsem otevřel Alexandrovo folio. Brzy se něco *musí* stát. Něco se musí stát.

10. dubna 1972

Strom vyrostl. Trnatec poprvé po mnoha letech jeví známky růstu. Konce větviček se prodlužují, kořeny se roztahují po zahradě dál, zabíhají pod dům jako takový. Začíná nasazovat pupeny a vypadá to, jako by se třásl, přestože nefouká žádný vítr.

17. září 1972

Když jsem pracoval v Cambridgi a hledal shakespearovské folio, které vlastnil a ukryl Lionel Pervis (P– z Alexandrova folia), který byl, jak jsem zjistil, strýcovým současníkem, vyšel na světlo zvláštní fragment. Je to další báseň ve střední angličtině, kdysi možná část sbírky Posvátných písní. Tento fragment, vybledlý list velínového papíru vmáčkнутý mezi stránky výtisku druhého vydání *Ztraceného ráje*, možná kdysi patřil samotnému Miltonovi. Toto vydání knihy každopádně obsahuje poznámky psané jeho rukou, které jsou stále čitelné, přestože už byl slepý. Člověka to až svádí k úvahám, jestli se umírající muž nesnažil uchopit pravdu, jejíž nesmírnost byla pouze naznačena. Možná